

Abonnement pour un an

300 piastres

Edition spéciale 500 ptrs.

Adresse:

"IDJTIHAD," Constantinople

Téléph. St. 865

XXII ème ANNÉE

1926 15Septembre-No212

الاجتهاد

IDJTIHAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکھی [۲۴ نسخہ]

تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون

۳ ، اعلا کاغدا یسی ۵ لیرادر .

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتهاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی ایکینچی سنہ

نومرو ۲۱۲ - ۱۵ ایلول ۹۲۶

فائزى خطبە :

سنى اونو تىمىمى جىم ...

اونى نەقدىر كوزل بولپوردى . بويوك سياه كوزلىرى ، بىغدايى بىزى ، سەۋكىلى ومختىز باقىشلىرىلە اونك قىلىندە درىن ايزلر قىش ايتىكە موفىق اولمشدى .. بر چوق كىمىلەر ارىك كوزللكنى كىش ايدىمە يوردى . حالوكاۋ ، سەۋكىلەك حىزىلى بىقىشلىرىن برر مەنا چىقارپور ، دائىما كولن سىياسىنىك آتئەدە كىزى بر ھىچقىرىق بولە يولپوردى .. اوت او آغلا يوردى .. تىمىلەر قارىشىق بر كوز باشى دو كپوردى .. حىاتدە كوز ياشلىرىنە ، ھىچقىرىقارە ، قىلرلىك فرىادىنە ھىمىت وىرمە ھەيە آلىشان انسانلر ، بر قەقەنىك ، بر تىمىك آتئەدە كى كوز ياشلىرىنى آرامايە چايشىلرلى ؟

اونك كوز ياشلىرىنە سىب ، سەلردىن برى مەروك قالاڭ قىلىدى .. قىلىك يالغىزلىقنى حس ايدىپور ، برىرلىنى سەۋدەن چىقىلرلى كوردىكى زمان قايى حىزىلە دولەرق ، كوزلردىن سىياسىنىك تىمىلەر قىشلىرى يوردى . او ، بويىككىن قىزىك حىزىلىنى ھەرسىدن اول ، ھەرسىدن قىلە اكلامشى . كىندى كىندىنە يوردىكى : « بوقادىك قىلەنى عشق اىصىتىجى و ياقىجى سولردىن بر آراقتىم . بىلكە اونك حىزىن دولو كوزلىرىنە بر آرا نىشە ، آغلايان روحنە بر آرا ذوق سونابىلر .. كىم بىلر اوبىكە قادار مەروك قالەجى ، كىم بىلر بى نە قادار چوق سەۋەجى ؟ بىلكە بىرە حىياتىك مەناسى ، عشق ذوقى بوزواللى قىزىك سەلردىن برى طويلاڭن آلم او آجىزلىك تداۋىسندە بولە بىلر .. » او بولەدۇ شۇنىلە ايلە حىركەت ايتىدى . اونى كوردىكىمى زمان كوزلىرىلە ، قىلىك دىلە كارىنى آكلەتدى . روحنە يەلەشەن ارزوى ، فرىست بولەقە دودا قىلردىن دو كولن جەلەلە بىلە يوردى . بر كون بر تصادف اونى قارشىلاشدىر مەشىدى .. تىنھا و قارا كاك بر كوشەدە اوكا بوتون قىلىنى دو كدى . اوندىن جواب آلتى ايچون چوق بىلەدى .. فقط او ، بوتون بوسويلەن سوزلىك قارشىسندە شاشىر مىش ، زواللى بر روضەتدە دىك يوردى ... قىلىندە بويوك عشقلىرى ياشايانلر ، عزىمكار اولورلر .. اونرك آرزولرىنى نە زمان يىقابىلر ، نەدە باشقە بر مانع . سەۋكى انسانلرى كىمىلەر ايشلرە آتە بىلن بر قوتدر . انسانلر بويوك قوتىك ادارەسى آتئەدە يورورلر و قىلرلىك دىلە دىكى ھەدە قوشارلر ... او بويوك عشقلىرى ياشايان ارىك قادىنىك جواڭنى ساعەتلر جە بىلەدى .. فقط او صبر سزلىق كوسترمەدى ...

نەھىت قادىنىك تىمىلەر صاچان دودا قىلرلىك آراسىندى ، ار كىكك عشقنى قبول ايتدىكى بىلەردىن بر « اوت » جىقمەشىدى .. بو « اوت » كونلردىن برى قىلىندە عشق ياشاتان ارىك ايچون ايلك اميد ايشىنى اولدى . ار كىكك دودا قىلرلى قادىنىك ياناقلىرىندە ، بر قىلىك شىكرانلرىنى اودەركن ارىكك سوريوردى :

— كوزل ياورو بى اونو تىمىمى جىمىسك ؟ ... قادىن قولارىنى آچدى . كىندىسە ايلك عشق ذوقنى طائىدىر ان بويوك قىلە اتجا ايدىپور مىش كى ار كىكك قوجاغنى كىندىنى بر اقدى . دودا قىلردىن شوسوزلر ياشىجە ، بر مىرلىتى شىكندە دو كولدى ..

— سنى اونو تىمىمى جىم ...

لياقت ايتەسە متوقف كوردىكىم ايچون مەم وىك مضر بر تىبىنى بومقصدە اخبار ايدە جىم . شىمدى بو تىبىك مبادىسندە بولندىنى ايچون تدابير سريە ايلە ابطالى سەلدر فقط بر آرزىمان مەروايدرك تىبىتات فعلىاتە مەقلب اولور ايسە ھەم ايكى مەلىكەت ايچون چوق مضر ، ھەمدە ازالەسى خىلى مەشكىل اولور . »

يولف پرىس فرىدىنە كدە توجە واعتماد مەخصوصە مظهر ايدى ؛ تلغراف ومكتوبە مخصوصى مخبارەلر ىندە واقف ايدىم .

دوقتور يولفك بىك سەۋىلە دىكى شىلر اوقادار مەم ايدى كە اكر بونلرى پارە مەقەبلە يىلدىز رىجالىدىن برى واسطە سىلە سلطان عبدالمجىد عرض ايتە ھەم واسطە غرىق احسانات اولور ، ھەم يولف مادام الحىاة مرفە كىنە جىك درجەدە اغنا ايدىلردى ظن ايدىپورم . فقط زواللى يولفك ايكى مەلىكەت سەلامەتە خىمت ايتىش اولمەدن باشقە بر آرزوسى يوق ايدى .

يولف يىلدىزدە ، باب عالىدە ، بزم بولغارستانە كى قومىسرلىك دە صالئش ملوث وجدانلر بولندىنى ايچون قومىسرلىك ، باب عالى و يىلدىز آراسىندە جريان ايدى شىفرە مخباراتدىن بىلە كونى كونە مارقوفە معلومات وىرەلەيكى وىنەاء عىلە بو اخبارك طرفەدن وقوعى آكلاشلىرىسە دە كىل ، اك كوچك بر شىبە ايلە بىلە تىك ظنە كىرەسە درحال اولدىرەلە جىكىنى بىلەيكى ايچون اخبارك منبى صورىلر سە اسمىك آمجاق ذات شاهانە ھە و باعتماد شاهانە ھە تەمەلە مظهر بر ذاتە شفاھاً سويلەنمەسى مكرراً بىدىن رجا ايتدى . بىرە اويلە حىركەت ايدە جىكى تەمىن ايتدىم .

يولفك اخباراتى او زمان ايچون پىك زىادە قىمەتدار اولدىنى قادار ، صوكرا فعلاً تحقۇق ايتدىكى وجە ايلە عىمالى امپراطورلىنى ايچون پىك مەلىك اولان بو مسئلەدە سىراى وباب عالىنىك ھىچ بر صورتە غفۋە امكان بولە مەلە جىق خىطائاتى اثبات ايتىك صورتەدە تارىخى براھىتى حائز اولدىغىدىن بونى تفصىلات ودلائل مادىەسى ايلە مقالە آتەدە حكاىە ايدە جىم .

ابوبىكر ھازىم

تیا ترو دن بکله دکلمیز

اولجه

فرانسه ادبیاتنده صوک زمانلرده کشمهم رولی اویتایان اثرلر
تیا ترولردر ؛ تیا ترولر ، اسکیدن اولدینی کی بروقه تی تشریح
ایده رک ، اونی تیا ترو شکله کوره تنظیم ایتدکن صوکرابر
نیجه به باغلامق دکلدر . فرانسه ده صوک سنه لک بویوک
تیا ترولرده تمثیل ایدیلن پیه سله ، بر ته زک مدافعه سنه حصر
ایدلمش اثرلردر . اونلردن یخنه به هر کس بویوک بردقت وعلاقه
ایله ربط ایدن خارق العاده وقایع بکلمک دوغرو دکلدر .
فرانسه ده کی بر چوق محررلر ، کندی ته زلر نی کابی واسطه مدافعه نک
تیا ترو اولدیغنه قناعت کتیره رک ، تامیله بر فکرک مدافعه سنه
اوغراشان اثرلر وجوده کتیره به باشلادیلر . . . غریب دکلیدرکه
فرانسه دهده بو اثرلره قارشى خلقک رغبتی هپسندن فضله اولدی . .
پول ژرالدینک ، هاتری برنشتاینک صوک یازدینی اثرلر ، بر
تیا ترو دن زیاده بر اثر فلسفی واجتماعیدر .

ذاتاً تیا ترو بی بر منفد کوزیله تدقیق ایده جک اولورسه ق
اوچ اساس بولورز : اثر ، عمل و تماشا ایده لیر . . اثرک رغبت
بولماسی ایچون ایکنجی و اوچنجی اساسلره اهمیت ویرمه لیدر .
اثری مملک بویوک بر قدرتله تمثیل ایتیه سی مشروط اولدینی کی ،
او اثرکده علاقه او یاندیراجق بر محیطده تمثیل اولونماسی برنجی
شرطدر . یوکسه ک بر روحله سنه لرحه چالیشان ، بر چوق
اثرلر براقه ق اولن بویوک بر فیلسوف پول سوریتو ، صنعته
دائر یازدینی بر اثرده دیورک : « بر صنعتک قیمتی ، خلق
اوزرنده بر اقدینی تأثیر ایله اولجوله جک اولورسه ، تماشانک ایلمک
صنی اشغال ایتیه سی ایجاب ایدر . اونک هر روح اوزرینه
یایدینی تأثیری نه بر شعر ونهده بر رومان یاباماز » موباسان
پیه ر وثران اسمنده کی روماننک مقدمه سنده بر قارنک بر محرردن
نه ایسته دیکنی کوزله بر لسانله ایضاح ایتشدی :

« بنی تسلیه ایت . . بنی اکندیر . . هیجان ویر . . خیاله
دالیر . . بنی هم کولدر ، همده آغلات . . بنی دوشوندور . .
حالبوکه بر تیا ترو صالونی دولیران خلق پیه س محرردن یالکیز
بر شی ایسته ر : « بنی یاشات . . . » ذاتا هانکی پیه س خلقک
روحنه یاقلاشه بیلیر ، اوکا کندی حیاته مشابه بر کوشه جک
کوستره بیلیرسه ، او پیه س خلقک مالی اولور . . .

ایشته بونک ایچوندرکه فرانسه ده تیا ترو مؤلفلری ، هر سنه
باشلا به جقلری اثرلردن اول ، خلقک روحنده کی ده کیشکلری ،
تایلیرلری ، آرزولری تدقیق ایده لرله واوندن صوکرابر اثرلرینی
خاضرلارلر . . بالطبع بو قادر این بر تدقیق نیجه سنده آله
ایدیلن اثرلر ، خلق طرفندن سه ویلیور ، استفاده ایدیلور .
او اثرلر ، اوزرندن سنه لرحه کچدکن صوکر ، ماضینک طاتی
بر خاطره سی کی ینه عینی ذوق ، ینه عینی آرزو ایله سیر
ایدیلور . قومه دی فرانسه ز پول ژرالدینک « روبروماریان »
اسمنده کی بر اثرینی تمثیل ایدیور . بو اثرده بر عائله نک
آراسنده کچه بیله جک هر شکلی تمثیل ایدیور . جان صیقیجی
خسته لقلر ، کوچک مناقشه لر ، خفیف منازعه لر ، افلاس ،

اولجه کوزله دمده نه شن قیزلر آشمیدی ،
قلبنده یانان هر برینک عشق آشمیدی .
کونلر کهرک صاچلریم آچدیغه بیاضلر ،
بندن هپ اوزاقلاشدی او خائن یارمازلر .
کوکلم ! سن او قیزلرده کی خائنه کبه باق که ؛
برلکده کوزله کونلریم کچه دی صانکی . .
وصلت یاشادیم قاچ کچه بن فلسفه سیله ،
صولدم او حرارتلرک کل نفسیله !
حالا شو باشم شاهقه لردن ده دومانی ،
کوکلهه طبیعتده کی هر حسنه نشانی ،
لاکن او سعادتلریمک خزن بی اغلار ،
بر خاطره دن باشقه کوکلرده نه ییم وار ؛
قلیم قانایان بر یاردن چوق آجی صیزلار ،
زیرا : او کناهکار ، او وفا دوشمانی قیزلر ،
قلبنده یانان هر برینک عشق آشمیدی ،
آیوآه ، او آتش اولدی صوغوق کول کیی شیمیدی !

جناب محی الدین

قالین بولوطلرک ارقه سنده کیزلش اولان آکی ، بوسوزی دایما
خاطرلاره جق برشاهد کی اورتوسنک آلتندن صیریلش ، عشقک
اک ذوقی دقیقه لرینی یاشایان بو سه وکیلره باقیوردی .

*
*

آردن سنه لرکچمشدی . ارکک اونوتولمش ، قادین اورته لقدن
قایب اولمشدی . . متروک برقلی تدای ایتک ایسته یین ارکک ، کندی
قلبی عشقک مغلوبیت اولقری آلتنده یارالانش ، خیر یالاتمشدی . . .
بر کچه اسکی خاطره یی یاشاتم ایچون ایلمک بولوشدقلری کوشه به
کلدی . اوراسی ینه قاراکلقدی . آکی قالین بولوطلر آلتنده وکیجه کی
کی چیرینوردی . اوزاقده بر قارالتی کورمشدی . . بر آزردها
یاقلاشجه شو سوزلرک سویله نیل یکنی دویدی :

— سنی اونوتیه جغم

ارکک بوسوزک اوزرینه بوتون وجودینک تیره دیکنی حس
ایتدی . آکی بولوطلرک آراسندن چیقمش ، یکی سودازده دلری
قاراکلقدن قورتارمشدی . . ارکک ، قادینک بر قاچ سنه اول کندی
قوجاغنده ده عینی وعدی یاپان قادین اولدیغنی فرق ایتمشدی . . .
ارکک اورادن حیزله ایلرلرکن ، آکی عشقک اک آجی مغلوبیتنه
شاهد اولان بوزوالی به باقیور و مسترزی تسملرله سلامایوردی . . .
حیات و طبیعت دایما طاش بورکایلرک وفاکار آرقاداشلریدر .

یقه جق : ۳۰ اغستوس ۱۹۲۶

ملکمت سوتی